

talt den Grund, at Almeenvellet krævede det. Dersom Almeenvellet kræver det, saa maa det jo være, fordi Staten vil lide et saadant Tab ved at Fæstevæsenet bestaaer, at det er nødvendigt at gjøre et Skridt fra Statens Side, for at afværge dette Onde. Jeg er ikke rigtig bleven tilfredsstillt ved de Grunde, som jeg har hørt anføre for denne Sætnings Rigtighed; thi det forekommer mig, at Staten nyder sine Indtægter forholdsviis ligesaavel af Fæstegods, som den nyder dem af andet Jordgods, der ikke er bortfæstet, og jeg kan heller ikke fatte, at Statsindtægterne, eller at Velstanden overhovedet, skulde forringes saare meget ved, at Fæstevæsenet vedblev at bestaae. Dersom det forholdt sig saaledes, at den Jord, der er fæstet bort, ikke under lige Vilkaar, under lige Omstændigheder og lige Beliggenhed kunde give ligesaa stor Indtægt som den Jord, der drives af Eieren selv, ja, saa havde Sætningen sin Rigtighed; men Erfaringen viser jo dog, at det lader sig gjøre, at man kan faae Jord, der er fæstet bort, til at bære lige saa god Frugt som den, der ikke er fæstet bort; men hvoraf skal det da saa være, at man, som der siges, seer, at der er Forskiel paa, at Fæsteren ikke faaer saa gode Frugter af et Areal som Andre. Jeg siger, det kommer for en stor Deel deraf, at Fæsterne ikke opfatte deres Stilling rigtigt, og de benytte ikke den Berettigelse, som deres Contracter give i en saadan Udstrækning, som de have Lov til; det er enhver Jordbruger vitterligt, at den, der kultiverer sin Jord til Sæddyrkning, han har allerede igennem den første Rotation, naar ikke særegne store Beføstninger ere anvendte, Bederlag for sit Arbeide. Nu vide vi Alle, at Medium af Fæsternes Bestidelsestid, den er gjerne henimod 30 Aar, og vi vide ogsaa, at en Rotation eller Omdrift i Landbruget er sjældent over 10 Aar; altsaa har enhver Fæster i Almindelighed over 2 Omdrifter til at bruge den Jord, han har kultiveret, og det skulde gaae haardt til, om han ikke igennem 2de Rotationer kunde have bragt ligesaa stor Fordeel for sig ud af den Kultur, han har anvendt, som det nogenstunde kunde falde en Jordgodsseier ind at tilvende sig igennem de højere Afgifter, som han muligt vil lægge paa Gaar-

den. Fremdeles har jeg ogsaa hørt, at det, der endnu skulde være tilvisse ligesaa slemt, det skulde være, at Bygningerne i Almindelighed ere meget flette paa Fæstegods, hvorved stor Skade forarsages, idet Sæden ikke bevares. Jeg har seet en heel Deel mindre godt byggede Fæstegaarde; men jeg har ogsaa seet mange velbyggede Fæstegaarde, og jeg har havt med Fæstere at bestille, og det paa Steder, hvor Godsseierne have gjort endog Dpoffrelser, for at komme deres Fæstere til Hjælp med at faae deres Bygninger forbedrede, i Erkjendelsen af, at dette er til stor Nytte. Men, naar vi nu ogsaa tage denne Sag i sin Nøgenhed, og sige: naar Fæsteren, idet han tiltræder sit Fæste, begynder, det Første han kommer til Fæstet, med at forbedre sine Bygninger, saaledes at de kunne tilfredsstille det Nødvendige, saa har han igennem en lang Arrække Nyttens og Brugen af disse Bygninger, og, naar han saa efter en 20 a 30 Aars Forløb efterat han har modtaget dem, forlader dem, saa ere de visseelig ikke længere nye, og heller ikke i en saadan Forsætning, at man kan sige, at Godsseieren, fordi Fæsteren, dengang han tiltraadte Fæstet, har anvendt Noget paa hans Bygningers Forbedring, deri kunde finde en Leilighed til at sære hans Efterkommere Afgifterne op, i Modsetning til den Fordeel, som Fæsteren ubestrideligt maa have havt af selv at have de Bygninger til Benyttelse al den Tid, han sad ved Gaarden. Nu siger man, det kan Altsammen ikke nytte noget med dette; thi naar Fæsteren dør, saa er det forbi. I den Sætning er meget rigtig; thi Fæsterne, de døe, men det er Noget, der handes alle Mennecker, og det er slet ikke vanskeligt at paavise, at der er dem, som kunne komme til at døe under vanskeligere Vilkaar i pecuniær Henseende, end netop en Gaardfæster, at sige for hans Efterladte. Den, der dør, kan det jo være det Samme, hvad Stilling han er i; thi det er jo Noget, vi vide, at naar Døden kommer, saa er Herlighedens ude her paa Jorden. Jeg skal tillade mig at udtale et Par Uttringer desangaaende. Vi ville nu holde os til Jordbrugerne i Almindelighed for det Første; thi gaae vi udenfor det, saa kan Modsetningen blive endnu meget stærkere. Jeg sætter nu, at en Land-